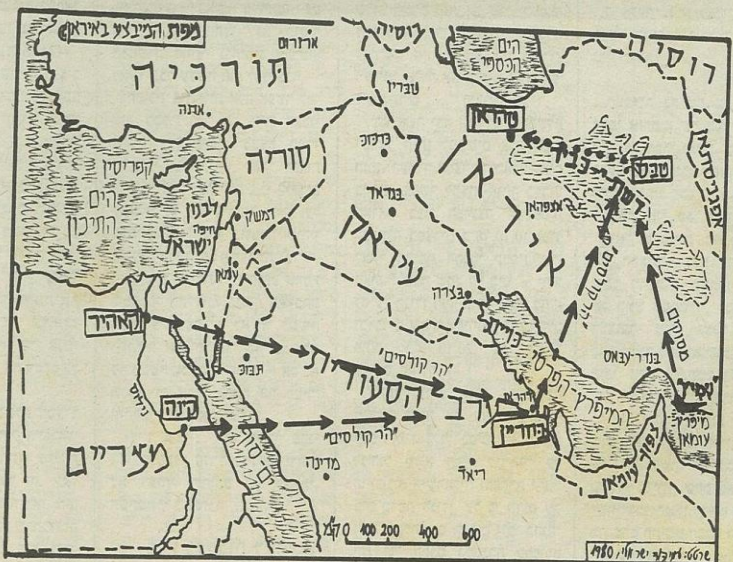

המזרח הסוער

דרום לבנון: מה נשתנה?

• עמיהוד ישראלי

א המיבצע שבשל ערב ביצועו

השאלה שהיתה יכולה להישאל בלילה הסדר השנה - מה נשתנה הלילה הזה וכו' - כשהיא מוסבת כלפי הגזירה הצפונית, לא היתה מניבה תשובה חיובית, מים רבים זרמו בליטאני מאז חללת המיבצע שנשא את שם הנהר (מרץ-יוני 1978) ועד לרצח במישגבעם בחוה"מ ספס (אפריל 1980). "מיבצע ליטני" נולד כתוצאה מהפעולות החבלניות המוגברות של א"ף בדרום לבנון, אשר הגיעה לשיאה הטראומטי בקטל אוטובוס-הדמים בכביש-החוף. על רקע זה, ללא בחינת יעדים מדוינים, וללא תיכנון אופרטיבי לטווח בינוני - נצטווה צה"ל ע"י הדרג-המדיני לבצע פעולת ראויה בדרום לבנון. ואכן, המבצע נכשל מבחינה טאקטית-צבאית בהחטאת את המטרה ההגיונית - הנחתת מהלומה אנושה על מייסד המחבלים. בריבזון נכשל המיבצע גם מבחינה מדינית כיון שהוא הסתיים בקולענות חלושה בנקודת-ההתחלה, ואך סייע להכפשת תמימתה של ישראל עקב המנוסה ההמנית של האוכלוסיה האזרחית כלפיים לעבר בירות. תוצאות המיבצע הוליכו להכנסת כוח רב-לאומי (וניפוי) לגזרות הדרום על מנת לתפוס את השטח שפונה ע"י צה"ל. היה ברור מראש שכוח מוגבל זה, 5000 חייל, לא יוכל ולא ירצה להשתלט על המרחב ביטולי, ובחסותו - יחזור המחבלים ויסתגנו עד לכביש הדרום הלבנוני. התוצאה החיובית היחידה שנתרה מ"מיבצע ליטני" התבטאה בחיבור שלוש המובלעות הנגזרות, הסמוכות על פתחי "הנהר-הטוב", והפיתחו לרצועת-ספר רצועה למן מרדחת החרומן בצפון-מזרח ועד לרכס סלז-צ'ור במערב. רצועה זו, שהוכרזה באפריל 1979 כ"לבנון-החופשית" בפקודו של רס"ן סעד חזאן, משתרעת על 100 ק"מ אורך ו-5-8 ק"מ רוחב, היינו 700 קמ"ר שטח 7% ללבד משטחה הכולל של לבנון. אומדן האוכלוסין מגיע לכ-82,000 נפש, מהם כ-31,000 נוצרים (רובם מארונים). אוליגרכיה מוסלמים מאידך גיסא המשיכו להתחנל לה, לא כלה להבטיח את מניעת הסתגנות חוליות המחבלים לעבר הגבול הישראלי, או את המשך ההפגזות ממצודת אפוא, "ברך-הליטאני" על ישובי עמק-החולה הצפוני. נמצא, אפוא, ש"מיבצע ליטאני" נכשל כליל מנקודת-ראות ישראלית, שכן המצב בדרום לבנון הסתבך שבעתים עקב שהותו המתמשכת ותגובותיו. ואכן, צדק אלוף-פיקוד הצפון, אביגדור בן-גל, בצינו בכורך אגב שבמחצית השנה האחרונה נמנע צה"ל מלפתח יוזמות-התקפות נגד המחבלים מחמת "מיגבלות-המדיניות".

ואירגוני המוסלמים מאידך גיסא המשיכו להתחנל לה, לא כלה להבטיח את מניעת הסתגנות חוליות המחבלים לעבר הגבול הישראלי, או את המשך ההפגזות ממצודת אפוא, "ברך-הליטאני" על ישובי עמק-החולה הצפוני. נמצא, אפוא, ש"מיבצע ליטאני" נכשל כליל מנקודת-ראות ישראלית, שכן המצב בדרום לבנון הסתבך שבעתים עקב שהותו המתמשכת ותגובותיו. ואכן, צדק אלוף-פיקוד הצפון, אביגדור בן-גל, בצינו בכורך אגב שבמחצית השנה האחרונה נמנע צה"ל מלפתח יוזמות-התקפות נגד המחבלים מחמת "מיגבלות-המדיניות".

בחדירת המחבלים לקיבוץ מישגבעם נמנע אך בנס אסוף-כבד ויתר כפעוטון. מעבר ללקחים הטכניים-המדיניים שהופקו, קרוב לוודא, עם תום מיבצע חיטולם, נותרה עדיין לביבוץ שאלת-המפתח של ביורו נסיבות ואפשרויות ניהול המאבק היעיל במינסד אש"ף, אשר צבר יוקרה רבה בחודשים האחרונים באירופה, מבלי שנהאק לשנות את מהותו והטקטיקה היסודית שלו. ברור להלושין, שכיום לא ניתן להשתלט על דרום-לבנון מחמת שהייתו של יוניפוי, שלא להוכיח כבר את האילוצים המדיניים המכבידים והולכים. לעומת זאת, נפתחה במקצת יורת החוף הלבנוני, למן שפלת צור-צידון ברזום ועד לפיתחת בירות-המערביות, לאור פינויין של היחידות הסריות מגזרת-החוף והעברת השלישה מפועל על גזרה זו ליד אש"ף. מבחינה גיאוגרפית גידא, אין ספק שירדת-החוף הלבנוני יכולה לשמש כמגמת-הדימוקין היעילה ביותר מנקודת ראות זו. אולם, אין טעם במיבצע מספר פעיטות מהיום או מהאוויר, כשם שאין ערך רב לתפיסת-עמדות

זמנית באי-אלו נקודות בשולי רצועת-הספר של "לבנון-החופשית" (עיין בשתי המפות). הפעילות נגד מייסד אש"ף (בתחום הצבאי) חייבת להתבסס על כמה עקרונות קבועים:

(א) תמךד וריציות. אסור שפעילויות-המנע תעכנה לחלוטין לפרקי-זמן ממושכים. יש להלום באש"ף בפעילויות תכופות ורצועות, שדימויין הוא על "אש-קטנה", מבלי לעורר יתר-על המידה את אמצעי-התיקשורת ורעת-הקהל העולמית. עלומה ונסמרת, שאינה מותירה עקבות. יורת הפעילויות חייבת להרוג מלבנון ולהתפרסם ככל אותם מקומות שאש"ף קנה לו אחוזה מדינית ולא רק צבאית.

צירוף - מצטבר של פעילויות מנע התקפיות, לפי העקרונות הנמנים, יכביד ביותר ויצר מאוד את צעדיו של אש"ף. הורדת "הפרופל-המבצע" שלו ב-70% -80% תחשבו להישג נאה.

אם תיווצר קונסטליציה בינלאומית מתאימה לנקיטת יוזמה-רבתי נגד אש"ף, כי אז ראוי יהיה לבצע פעולת ביטור ומימ.

שורות אלה נכתבו 5 ימים לפני פשיטת צה"ל בחוף ראס א-ישק.

עקרונות המיבצע:

מיטעון מיירבי עולה על 3,900 ק"מ. מסוק "סיקורסקי" מוכרים אף הם בצ"ל. דגם 00-55 הפועל לרוב למשימות חילוץ והגלה כשטוחו מגיע ל-595 ק"מ. דגם 0-58 מופעל בחיל-האוויר הישראלי למשימות טור וחילוק. מסוק-בינוני זה משעין 12 נוסעים, 8 פצועים באלונקות, ומוטס ע"י 2 אנשי צוות לטווח של 450 ק"מ. הליקופים הטכניים התגלו, ככל הנראה, במסוקים דווקא. ואילו תיאום-הקרקע האווירי מעל למנתח-המאלחר במידר הסתבר כהרה-שוואה, שכן התנגשות בין מסוק ומטוס סיכלה כליל את אפשרות המשך המיבצע.

מידר דשתי-יכביד הינו שורה של אננים רצועי ביצות-מלה טובעניות, הנחשב בצדק לאחד ממידבריות-המלח הנוראים שבעולם. שטחים נרחבים נחטים בלוחות-מלח בעובי של מספר סנטימטרים. הבחקי-הלובן בשעות היום גורמים לנסוור כמעט מהלט ננוטי נליטיים. כאשר הטמפרטורות במידר זה עולות (עד ל-50 מעלות-צלוסיוס) נסדקים ומתקמים לוחות-המלח נוראים כמרחב אין-סופי של גלים לבנים. מחמת לוחות דקיקים אלה משתרע שכבה טובענית של בין למחים צמיגים, נודפי זחנת גופרית, מגנויום ולכויריים אחרים. לפיכך, מרבית מרחבים אלה הינם טובעניים ומסוכנים לעבר אדם ורכבו. קל וחומר שהיה צורך לבדוק כהלכה את אזורי-המינתח המאלחר, שבו אירעו תקלות טראוגיות. קשיים אחרים נגורים מנתונים המטאורולוגיים של המדבר: הפרשים תרמיים-יקקתיים בלבי-המדבר עלולים להתרחם עד ל-40-45 מעלות. בקיץ מפתחים שקעים ברוטטריים במרחב ומקומיים, השואבים וחותח-אזורית במהירות בנות 70-80 קמ"ש. במצבים אלה נוצר אובך-מסוכן הראות יורדת לאסך בקירבת פני הקרקע.

צירוף של ליקויים-טכניים, תקלות-תיאום ותנאים מטאורולוגיים שליליים גרמו, כנראה, לכשלון-המיבצע עוד כטרם החל.

האופיציית האחרות:

יש להניח, שדוקא שרשרת תקלות הליקויים יבאו לאחזות-לאומית בארה"ב ולהתלכדות סביב מנהיגותו ההססנית של קארטר. בשלב זה אין בידי האמריקאים אופייה חלופית לחילוף בנייה-העוברה במיבצע קומנדו מורכב. לעומת זאת, יכולה ארה"ב לחולל הפקלה ניכרת אם ע"י השלת מצור ימי-אווירי על נמלי-הנפט של איראן במפרץ-הפרסי ואם ע"י החשת תהליכי התפוררותו של מינסד חומיני באמצעות עידוד המרי והבלנות של הכורדים בצפון, ערביי חוסיניא בדרום (כחבל הנפט), בסיוע עקיף מעיראק, והבאלוציים בדרום-מזרח (בסמוך לגבול הפאכיסטאני). האירניה הפולטית נעוצה באבסורדו ההיסטורי: כישלון מיבצע-החילוף העניק תוחלת-חיים ופסק-זמן נוסף לקיומה של האנרכיה הכללית המשתוללת באיראן בחסותו הרוחנית של מטרף-דתי-כאריזמי, המציע את עמו לעבר התמטוסות כלכלית ומינית מוחלטת.

הקשיים הפיסיים והטכניים

הקשיים הטכניים נגעו, כראש ובראשונה, לכלי-הטייס עצמם. ה"הירקולס" (ס-130) הינו מטוס-תובלה אמן ביותר לטוח-ארון, ששירת כהלכה את חיל-האוויר הישראלי לא רק ב"מיבצע-יונתי". צוותו כולל 4 טייסים ומפעלים, והוא מסוגל להטיס 92 חיליים, או 64 אנשי-קומנדו, או 70 פצועים באלונקות, לרבות כ-6 אנשי-צוות רפואי. מהירותו המירבית - 620 קמ"ש וטיגריהם מגיע ל-7.7 ק"מ. טווחו האפקטיבי עם "מיזבר-המלה".